

Saimaannorppa

Uutiskirje syyskuu 2023

Kesästä kohti syksyä

Kirjoitan tätä Saimaalla veneessä keskellä arkipäivää. Elokuu on loppuillaan. Aurinko lämmittää, tuuli on lempeä. Missään ei näy ketään. Toki Saimaalla elämää riittää, mutta kesän hillittömimmät riemut niin eläin- kuin ihmismaailmassa ovat jo syksyä kohden hiljentyneet. Toissapäivänä yksi norppa näköpiirissäni nosti päänsä pinnalle hetkeksi ja painui sitten taas syvyyksiin.

Kesän norppaelämään on mahtunut niin iloisia kuin surullisiakin asioita. Ennätysmäärä kuutteja itsenäistyi ja polskii nyt Saimaalla. Monet Saimaalla liikkujat ovat kokeneet ikimuistoisia kohtaamisia saimaannorpan kanssa. Ikäviltä kalanpyydyskuolemilta ei kuitenkaan ole vältytty. Niistä on koottu yhteenveto tässä kirjeessä tuonnempaan.

Iloisia kohtaamisia on tapahtunut myös monessa kesätapahtumassa, jonne Luonnonsuojeluliitto on norppatellettansa kanssa jalkautunut. Norppakokemuksia on kuultu ja niistä on keskusteltu. Suojelutyötä on kiihdytetty ja norppaa arvostetaan. Myös juupas-eipäs-verkkokalastuskeskusteluja on käyty, mutta varsin vähän ja ihan asiallisesti. Nekin ovat tärkeitä. Eikä kesää ilman lasten norppaleiriä, joka jälleen kokosi innokkaita lapsia Saimaan luonnon pariin! Heinä-elokuun tapahtumista on koottu uutiskirjeen loppuun pieni kuvavalkadi.

Tapahtumia on tuloillaan taas kunhan arkinen syksy kunnolla käynnistyy. Tapahtumakalenteri on vielä varsin lyhyt, sillä moni tapahtuma on vasta suunnitteluasteella. Norppaturvallisten katiskoiden rakentelu jatkuu, yleisötapahtumia on tulossa, Norpan Saimaa -mobiilinäyttely jatkaa kiertuettaan ja norppatietoutta levitetään monella tavalla niin lapsille kuin aikuisillekin.

Syksyinen luonto on hieno ja hiljainen, runsas ja rauhoittava. Niin Saimaalla, sen rannoilla, soilla kuin metsissäkin. On kerrossaan upeaa juhlistaa Suomen luonnon päivää juuri tähän aikaan vuodesta, elosyyskuun vaihteessa (tänä vuonna päivä oli la 26.8.). Mars luontoon!

Terveisin *Kaarina*

Loppukesän ja syksyn aamuina voi kokea taianomaisen hetken sumun keskellä. Pihlajavesi 21.8. Kuva: Kaarina Tiainen.

Muistathan seurata norppatiedotusta myös täältä:

[Saimaannorppa-Facebook](#)

[Luonnonsuojeluliiton saimaannorppa-sivut](#)

[Luonnonsuojeluliiton Etelä-Karjalan piirin Facebook](#)

[Luonnonsuojeluliiton Etelä-Savon piirin Facebook](#)

Lisäksi Saimaa- ja norppa-asioita on vaihtelevasti esillä myös muilla Luonnonsuojeluliiton Saimaan alueen piirien ja paikallisyhdistysten sivuilla.

Tulevia tapahtumia:

Luonnonsuojeluliitto järjestää tai on mukana seuraavissa tapahtumissa norppateemalla:

Kesäkuu - syyskuun loppu: Norpan Saimaa -mobiilinäyttely osana [norppa-aiheista näyttelyä](#) Urpolan luontokeskuksessa, Mikkeli

2.9. klo 14–17 [Likosenlahden Luontopäivä](#), Lappeenranta

23.-24.9. [Maamme rikkaudet -tapahtuma](#), Savonlinna

lokakuussa (tarkempi ajankohta auki) Norpan Saimaa -mobiilinäyttely Utran koululla, Joensuu

Tervetuloa mukaan!

Verkkokalastusrajoitukset päättyivät - verkkokuolemia ilmi

Keväiset verkkokalastusrajoitukset saimaannorpan keskeisellä elinalueella päättyivät 30.6., muikkuverkkojen osalta jo 20.6. Luonnonsuojeluliitto [tiedotti](#) vaaran ajasta 30.6. Jo ennen kesäkuun loppua ilmoitettiin ensimmäisestä kuutin kalaverkkokuolemasta, mikä tapahtui muikkuverkkoon. Kyseessä oli siis aivan laillinen tapaus.

Toinen kalaverkkokuolema tuli tietoon heinäkuun puolessa välissä, kun ohikulkeva mökkiläinen huomasi vedessä pintaan nousseen kuolleen kuutin, joka oli takertunut verkkoon. Samassa verkossa oli kuikka ja useita suuria kaloja. Imeisesti kalastaja oli tarkoituksella jättänyt verkon saaliineen veteen eikä tehnyt ilmoitusta, jonka kalastuslaki vaatii. Metsähallitus [tiedotti 17.7.](#), ja tapauksesta uutisoitiin laajasti (mm. [Helsingin Sanomat](#), [YLE](#), [Itä-Savo](#), [Puumala-lehti](#)). Tällaisia tapauksia tulee sattumalta joskus ilmi, mutta tietoa ei ole, kuinka paljon näitä jää pimentoon. Ainakaan kanta ei kasva siihen malliin, kun sen pitäisi ottaen huomioon syntyneet kuutit. Jonnekin niitä häviää. Asiaa pohti myös toimittaja Petja Pelli [Helsingin Sanomissa 14.7.](#)

Dramaattinen kuva verkkoon kuolleista norpasta, kuikasta ja kaloista levisi tehokkaasti somessa ja tiedotusvälineissä.

Kuutti norppaturvallisessa rysässä

Elokuussa tietoon tullut kuutin kuolema norppaturvalliseen rysään järkytti kaikkia norpan ystäviä. Kaupalliseen kalastukseen soveltuvaa norppaturvallista rysää on kehitetty jo usean vuoden ajan. Tällaisessa rysässä on estokalterit, joiden raot eivät saa levitä yli 15 cm. Tämän määrää asetus eräistä kalastusrajoituksista Saimaalla. Kyseessä olleen rysän kaltereiden leveys oli tätäkin kapeampi, mutta niin vain kuutti oli jotenkin rysän perälle onnistunut pääsemään. Tämä ikävä tapaus osoitti sen, että norppaturvallisten pyydysten kehitystyön on jatkuttava.

Kaikesta huolimatta kaltereilla varustettu rysä on verkkoja turvallisempi kalanpyydys niin norpalle kuin uhanalaisille lohikaloillekin, mutta sen turvallisuutta on vahvistettava edelleen, jotta rysäkalastus voi Saimaalla jatkua.

Asiasta tiedotti [Metsähallitus 18.8.](#), ja siitä uutisoi mm. [YLE](#).

Kansalaisaloite verkkokalastusrajoitusten pidentämisestä heinäkuulle

Heinäkuun alussa käynnistettiin [kansalaisaloite](#) heinäkuun saamiseksi verkkokalastusrajoitusten piiriin. Aloitteen takana on useita Saimaalla ja sen äärellä liikkuvia, asuvia ja toimivia tunnettuja henkilöitä: Ex-kansanedustaja Heli Järvinen, luontokuvaaja ja kalastaja Juha Taskinen, näyttelijä Kari Hietalahti, näyttelijä Aku Hirviniemi, näyttelijä Tommi Korpela, yrittäjä Saimi Hoyer sekä yrittäjä Janne Neuvonen.

Heinäkuun saaminen verkkokalastusrajoitusten piiriin ei täysin estä norppien kalanpyydyskuolemia, mutta tilastojen perusteella se pienentäisi kuolleisuutta merkittävästi. Käythän allekirjoittamassa kansalaisaloitteen, jos et ole sitä vielä tehnyt. Elokuun loppuun mennessä aloitetta oli kannattanut noin 23 000 allekirjoittajaa, kun tavoite on 50 000.

Tällä hetkellä heinäkuussa verkkokalastuksesta pidättäytymisen puolesta eri tahot viestivät voimakkaasti, mutta loppujen lopuksi se on täysin kalastajan omassa harkinnassa. Verkkomerkkejä kyllä näkee heinäkuussa Saimaalla runsaasti.

Yksi esimerkki verkkokalastuksesta luopujasta on rantasalmelainen kaupallinen kalastaja Tapani Kontinen, joka toi verkkonsa Luonnonsuojeluliiton Vaihda verkot katiskaan -tapahtumaan Joroisiin 17.6. Lue Tapanin ajatuksista Luonnonsuojeluliiton [uutisista](#).

Saimaannorpalle verkottomat vedet kevään ja alkukesän lisäksi myös heinäkuuksi vaatii kansalaisaloite. Kuva: Ismo Marttinen.

Uusi hallitus, uudet ministerit

Suomi sai alkukesällä uuden hallituksen, jonka taival on ollut kohusta toiseen kompasteleva. Syksyn tullen nähdään, miten hallituksen työ lähtee käyntiin vai lähteekö lainkaan.

Saimaannorpan kannalta avainasemassa olevat ministerit ovat maa- ja metsätalousministeri Sari Essayah, jolle kuuluu kalastukseen liittyvät asiat, sekä ympäristöministeri Kai Mykkänen, jonka vastuulla on saimaannorpan suojelu kokonaisuutena.

Ministerien aloitettua työnsä kumpikin nosti tiedotteissaan ([Ympäristöministeriö-Metsähallitus-tiedote 3.7.](#), [Valtioneuvoston tiedote 17.7.](#)) esiin sen, että heinäkuussa verkkokalastusta tulisi välttää norppavesillä. Aika näyttää, mikä on tilanne sitten, kun ja jos asiaa pitää viedä eteenpäin ja tehdä päätöksiä.

Nykyinen maa- ja metsätalousministeri Sari Essayah osallistui helmikuussa eduskunnassa järjestettyyn Saimaa-katiskan rakennustyöpajaan. Myös nykyinen ympäristöministeri Kai Mykkänen pistäytyi työpajassa. Kuva: Hanne Kosonen.

Voiko lintuinfluenssa levitä saimaannorppaan?

Lintuinfluenssa on pyörinyt maailmalla jo vuosia, mutta kesällä aihe nousi entistä voimakkaammin uutisiin (mm. [YLE 21.7.](#), [Helsingin Sanomat 31.7.](#) ja [15.8.](#), [Suomen Luonto 4.8.](#)). Lintuinfluenssaa on Suomessa havaittu turkistarhoilla, eli virus on siirtynyt linnuista nisäkkäisiin. Varotoimenpiteisiin on ryhdytty Länsi- ja Etelä-Suomessa. Viimeisimpien uutisten (mm. [YLE 21.8.](#)) mukaan lintuinfluenssa on levinnyt jo Itä-Suomeenkin, sillä Mikkelistä on löytynyt tautiin kuollut naurulokki.

Muun muassa [Ruokaviraston](#) ja [BirdLifen](#) sivuilta löytyy tietoa lintuinfluenssasta.

Maailmalta, mm. Yhdysvalloista ja Iso-Britanniasta, on kuulunut huolestuttavia tietoja siitä, kuinka lintuinfluenssavirus on tappanut merinisäkkäitä ([YaleEnvironment360 4.5.2023](#)). Voisiko tauti uhata saimaannorppaa? Korkeasaaren eläinlääkäri Sanna Sainmaa vastaa sähköpostiviestissään huoleen näin:

”Lintuinfluenssariski saimaannorpalle on olemassa, mutta se on pieni. Suuremmissa vaarassa ovat laumoina elävät hylkeet kuten harmaahylje. Tauti leviää esim. lintujen ulosteen välityksellä. Nykyinen virus tyyppi on tarttunut hylkeisiin ja aiheuttanut sekä yksittäisten hylkeiden kuolemia että joukkokuolemia. Joukkokuolemien yhteydessä on herännyt epäily, että virus voisi tarttua myös hylkeestä toiseen.”

”Luonnossa tapahtuviin epidemioihin on vaikea vaikuttaa. Ruokavirastossa tehdään tautiseurantaa ja sieltä saadaan tietoa saimaannorppapopulaation terveydentilasta. Tällä hetkellä saimaannorppapopulaatio on pieni ja fragmentoitunut, joten eläinten välisiä kontakteja on rajoitetusti ja näin myös tautien leviämisen riski on pienempi. Ei ole siis todennäköistä, että lintuinfluenssa leviäisi koko populaatioon tai aiheuttaisi joukkokuolemia, vaikka yksittäiset eläimet saisivatkin taudin. Suurissa kannat kestävät eläinten menetyksiä enemmän kuin pienet, mutta tiheissä populaatioissa myös taudit leviävät helpommin. Näin ollen kannan koko voi vaikuttaa molempiin suuntiin.”

”Tänä vuonna lintuinfluenssasta on kirjoitettu paljon, mutta nykyinen epidemiatilanne on jatkunut jo kolmatta vuotta. Aikaisemmin virusta on esiintynyt eniten hanhissa, joutsenissa sekä muissa vesilinnuissa. Viime talven aikana virus muuntui niin, että se aiheuttaa suurta kuolleisuutta lokeissa. Eli tilanne ei ole uusi.”

Nykyisessä ympäristöministeriön julkaisemassa [Saimaannorpan suojelustrategiassa](#) on huomioitu saimaannorpan yhtenä uhkana taudinaiheuttajat, jotka voisivat levitä kalastusvälineiden tai Saimaan kanavan kautta kulkevien laivojen mukana. Saimaannorpan terveydentilaa pyritään seuraamaan, ja esimerkiksi kuolleena löydettyjen norppien kuolinsyy selvittämään. Varsinaista lintuinfluenssan kaltaista pandemiaa/tarttuvia tauteja ei ole strategian terveysosiossa huomioitu, mutta se tullaan jatkossa ottamaan strategiaan huomioon.

Suomessa on havaittu useilla paikkakunnilla lintuinfluenssan aiheuttamia lokkien joukkokuolemia. Joukkokuolemia tapahtuu erityisesti kolonioissa pesivillä linnuilla kuten naurulokeilla. Kuva: Jouni Heino.

Milloin saimaannorppa köllii kalliolla?

Itä-Suomen yliopiston norppatutkijat ovat selvittäneet saimaannorpan kivillä makoilun vuoden- ja vuorokaudenaikaista vaihtelua. Myös sukupuolten välistä eroa pyrittiin tutkimuksessa selvittämään. Aineistona oli käytetty aiempien vuosien aikana kertynyttä tutkimusmateriaalia eli paikantimien keräämää tietoa sekä valokuvamateriaalia vuosilta 2007–2015.

[Tutkimusartikkeli](#) "Seasonal changes in diel haul-out patterns of a lacustrine ringed seal (*Pusa hispida saimensis*)" on julkaistu 21.6.2023 Ecology and Evolution -julkaisussa.

Jo aiemmin on toki tiedetty, että saimaannorpat viettävät keväällä ja alkukesällä pitkiä aikoja kivillä loikoillen erityisesti päiväsaikaan. Turkin kuivattelu auringonpaisteessa edesauttaa karvanvaihtoa. Muinakin vuodenaikoina norppia näkyy kivillä tai jäällä, mutta enimmäkseen hämärän aikaan. Tämä tutkimus toi aiheeseen tarkentavaa tietoa.

Keväällä ja alkukesällä norpat loikoilevat kivillä ympäri vuorokauden. Naaraitten ja urosten käyttäytymisessä on hieman eroa niin, että naaraat suosivat yömakoilua kun taas urosten kohdalla on havaittavissa valoisa aika lievästi suositumpana makoiluajana. Karvanvaihdon aikaan säällä on merkitystä, sillä lämpöä ja aurinkoa tarvitaan. Toisaalta ihmisen aiheuttaman häiriön välttely tekee yöstä rauhallisemman hetken kivillä köllöttelyyn.

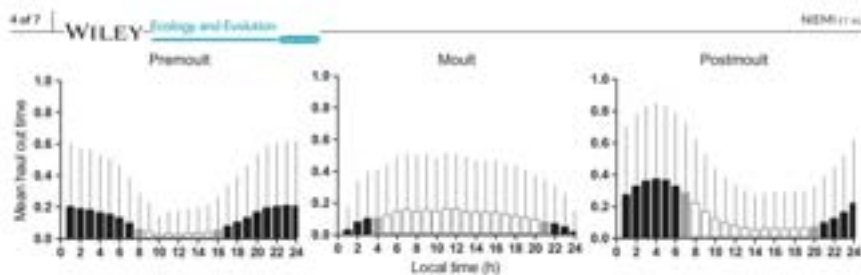

FIGURE 2 Seasonal haul-out patterns of Saimaa ringed seals. Haul-out activity (proportion of time in minutes) per each hour of local Finnish time (mean \pm SD) during premolt ($N = 7$ seals), molt ($N = 60$ seals), and postmolt season ($N = 8$ seals). White bars denote hours of daylight, dark bars the hours of darkness, and gray bars denote average sunrise and sunset times.

Saimaannorpalla on erilainen makoilurytmi eri vuodenaikoina. Ennen keväistä karvanvaihtoa norppa makaa jäällä ja pesässä enimmäkseen öiseen aikaan. Karvanvaihtoaikaan keväällä ja alkukesällä kivillä köllötellään ympäri vuorokauden, enemmän päivällä, jolloin aurinko kuivattaa turkkia. Loppukesällä ja syksyllä päiväksi norpat siirtyvät veteen ja kivillä makoilu painottuu aamuyön tunneille. Lähde: Ecology and Evolution 21.6.2023, s. 4.

Keväällä ja alkukesällä norppa kuivattelee karvaa kivillä päiväsaikaan ja pitää huolen siitä, että pakoreitti veteen on esteetön. Kuva: Eero Korhola.

Mitä kuuluu rysähankkeelle?

Luonnonsuojeluliiton Etelä-Savon piiri on toteuttanut vuosina 2022-2023 Tuuliaisien säätiön ja Luonnonsuojeluliiton rahoituksella [Norppaturvallinen rysä -hanketta](#). Hanke alkaa olla loppusuoralla.

Tavoitteena hankkeessa on ollut tehdä norppaturvallista rysäkalastusta tunnetuksi, levittää tietoa rysistä ja opastaa kiinnostuneita niitä rakentamaan. Samalla on haluttu valistaa kuluttajia miettimään sitä, millä tavoin Saimaalta pyydettyä kalaa he ostavat ja syövät.

Yhteistyössä Saimaannorppamme LIFE -hankkeen kanssa rysähankkeessa on toteutettu tapahtumia, joissa rysää on esitelty. Lisäksi on julkaistu rysänrakennusohjeet.

Hiljattain tietoon tullut kuuttikuolema norppaturvalliseen rysään on tuonut varjonsa rysähankkeellekin. Norppaturvallisesta rysästä ei kuitenkaan olla luopumassa. Kaikki saadut kokemukset ovat arvokkaita. Oikeita asioita on tehty, mutta takapakkiaikin tulee, kun uusia asioita kokeillaan. Nyt pysähdytään hetkeksi tutkimaan, miten rysää pitää kehittää, jotta se taatusti pitää norpat ja kuutit ulkopuolella, mutta kalat uivat sisään. Joka tapauksessa norppaturvallinen rysä on jo nyt huomattavasti turvallisempi pyydys kuin verkko. Kehitystyö siis jatkuu.

Terveisiä kesän tapahtumista

Luonnonsuojeluliitto on kesän aikana vienyt norppa- ja norppansuojeluasiaa ihmisten tietoisuuteen erilaisissa tapahtumissa. Keskusteluja, norppakokemuksia, norppaturvallista kalastusta, kalojen tunnistamista ja norppatietoutta on käyty läpi satojen ihmisten kanssa. Kesä-elokuussa norppateltallamme on vierailut yli 1500 henkilöä.

Kesän aikana Luonnonsuojeluliiton norppateltta on näkynyt usealla Saimaan seudun paikkakunnalla, viimeisimpänä Sataman Valot -tapahtumassa Lappeenrannassa 26.8. Kuva: Kaarina Tiainen.

Olemme olleet mukana tai järjestäjinä seuraavissa tapahtumissa:

- 5.6. Maailman ympäristöpäivän tapahtuma Savonlinnassa
- 8.6. Katiskatalkoot Riihisaassa Lappeenrannassa
- 16.6. Vekara-Varkaus -tapahtuma
- 17.6. "Vaihda verkot katiskaan" -tapahtuma Joroisissa
- 28.6. Hulivili-karnevaali Mikkelissä
- 1.7. Enonkosken kalapäivät
- 8.7. Veskansan saaristolaispäivä Puumalassa
- 15.7. Norppapäivä Urpolan luontokeskuksessa Mikkelissä
- 25.7. Vierailulla lasten norppaleirillä Turponsaassa Savonlinnassa
- 5.8. Ilon ja kalan päivä Kerimäellä Savonlinnassa
- 18.–20.8. Savonlinnan kansainvälinen luontoelokuvafestivaali
- 26.8. Sataman Valot -tapahtuma Lappeenrannassa

Lisäksi muutamia katiskatalkoita on järjestetty tilauksesta tietyille ryhmille.

Norppaturvallinen kalastus

Norppatietoa ja norppaturvallisista kalanyllyksistä esiteltiin runsaalle yleisölle Enonkosken kalamarkkinoilla heinäkuun alussa. Katiskan rakennusta opasti Kari Hietalahti ja jokamiehen kalterirysää Ari Leskelä LUKE:sta. Kuvat vas.: Hanne Kosonen.

Suuri kalterirysä ja Saimaa-katiskat olivat esittelyssä Kerimäellä Ilon ja kalan päivänä elokuun alussa. Esittelijöinä Juha Taskinen ja Kari Hietalahti. Kuvat alla oik.: Kaarina Tiainen.

Saimaannorppapuuhaa ja -tietoa lapsille ja vähän isommillekin

Norppaan voi tutustua vaikkapa muistipelin ja norppavisan avulla. Tunnistatko, mitä kaloja Saimaassa uisken- telee, ja mitkä niistä ovat norpan ruokaa? Esitteistä löytyvät vastaukset moniin kysymyksiin. Lapsiperhet tutus- tuivat norpan elämään Urpolan norppapäivänä 15.7. Kuvat: Hanne Kosonen.

Savonlinnan kansainvälisillä luontelokuvafestareilla elo- kuun lopulla yli 300 festari- vierasta ja satamalaiturilla kulkijaa poikkesi juttele- maan norpasta ja tutustu- maan sen elämään. Muka- na oli myös ihastuttava Su- per-Norppa Elli. Kuvat: Hanne Kosonen.

Lasten norppaleiriä vietettiin heinä- kuun lopussa Turponsaaressa. Oh- jelmaan kuului saimaannorppa- asiantuntijan vierailu leirillä, jolloin Kaarina pistettiin tiukille monenlai- silla kysymyksillä. Lapset saivat myös ennakoita tulevaisuuden sai- maannorppauutisia. Kuvat: Hanne Kosonen, Kaarina Tiainen.

Norppaterveisin

Kaarina Tiainen
Saimaannorppa-asiantuntija,
hanketyöntekijä
Etelä-Karjala
Yhteinen saimaannorppamme LIFE
kaarina.tiainen@sll.fi
p. 050 530 3270

Hanne Kosonen
Hankekoordinaattori,
norppatiedottaja
Etelä-Karjala
Yhteinen saimaannorppamme LIFE
hanne.kosonen@sll.fi
p. 040 194 1885

Marjaana Kovanen
Hanketyöntekijä
Etelä-Savo
Yhteinen saimaannorppamme LIFE
Norppaturvallinen rysä -hanke
marjaana.kovanen@sll.fi
p. 044 776 4230

Suomen luonnonsuojeluliitto

Yhteinen saimaannorppamme LIFE -hanke on Euroopan unionin osarahoittama. Esitetyt näkemykset ja mielipiteet ovat kuitenkin vain tekijöiden omia eivätkä välttämättä vastaa Euroopan unionin tai CINEAn näkemyksiä. Euroopan unionia tai myöntävää viran- omaista ei voida pitää niistä vastuussa.